

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΣΩΚΡΑΤΗ

Ὁρθρος βαθύς. Βαριά κοιμάται τῆς Ἀθηνᾶς ἡ πόλις τῆ νύχτα τούτη τοῦ 399 ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἡττα τῆς στὸν πόλεμο, ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη πλάνη τῆς στὴ δίκη. Μόνη θλιμμένη ἀγρυπνᾷ ἡ Παλλάδα. Θαμπὰ τὰ στερνὰ τ' ἀστέρια τρεμοσβήνουν, βαριά βροντᾷ τῆς φυλακῆς ἡ πόρτα πίσω ἀπὸ τὸ φίλο, βαριά χτυπᾷ ἡ καρδιὰ τοῦ μαθητῆ, πού βιαστικὸς μὰ σιγαλοπερπάτητος ἔχει ἔρτει στὸ κελὶ μέσα. Τὰ σχέδια τῆς φυγῆς εἶναι ὅλα ἔτοιμα, οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὅλοι πληρωμένοι, οἱ φίλοι ἀγρυπνοῦν ὅλοι τριγύρω... ἄχ, μόνο, Θεέ μου, Ἐκεῖνος νὰ θελήσῃ.

Ἐκεῖνος κοιμάται ὀλόγλυκα ἐπάνω στὸ ξερὸ τῆς φυλακῆς του στρώμα. Θεῖα γαλήνη στὸ μέτωπό του εἶναι χυμένη, ἤρεμη ἡ ὄψη του, θαρρεῖς, χαμογελαῖ. Τέλος ξυπνᾷ, καὶ τότε γοργὰ ὁ μαθητῆς τοῦ λέει τὸ λόγο τοῦ ἐρχομοῦ του. Τὸ ἱερὸ πλοῖο, ὅπου καὶ νᾶναι, φτάνει. Καὶ τότε ἡ καταδίκη θὰ ἐκτελεστῇ. Μὰ ὅλα εἶναι ἔτοιμα καὶ πρέπει νὰ δεχτῇ νὰ φύγῃ μέσ' στὴ νύχτα τούτη, πρέπει νὰ σωθῇ. Στερεά, ἄσειστα τὰ ἐπιχειρήματα, τὸ ἕνα ἐπάνω στ' ἄλλο· ὁ θάνατός του, τὸ χάσιμό του γιὰ τοὺς φίλους, καὶ ἡ ντροπὴ γιὰ τὴν ἀδράνεια καὶ τὴ φιλαργυρία τοὺς ἴσως. Εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ ζῆσῃ στὴ Θεσσαλία. Καὶ ὕστερα εἶναι βαρὺ τὸ χρέος πού ἔχει στὰ παιδιά του καὶ δὲν μπορεῖ, δίκαιος αὐτός, νὰ μὴν τὸ στοχαστῇ.

Ἦρεμος μὰ δυνατὸς ὑψίνεται ἀντίκρου σ' ὅλα τοῦτα ὁ Σωκρατικὸς Λόγος. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀγωνίστηκε ὅλη τὴ ζωὴ του γιὰ νὰ τὰ ὑποτάξῃ ὅλα στὸ κράτος τῆς λογικῆς, δὲν μποροῦσε καὶ τούτη τὴ στερνή του ὥρα παρὰ τοῦ λογικοῦ του μόνο τὴ φωνὴ ν' ἀκούσῃ. Κουβεντιάζει μὲ τὸ φίλο, ὅπως θὰ κουβέντιαζε μὲ τὴ συνείδησή του τὴν ἴδια.

Κάθησε Κρίτων, ἔλα νὰ συλλογιστοῦμε σὶν πρῶτα καὶ μὴ μᾶς κἀνῃ νὰ τὰ χάνωμε ἢ συμφορᾷ. Πολλὲς φορὲς τὸ εἴπαμε, πὼς στὴ ζωὴ μας πρέπει ν' ἀκούωμε γιὰ κάθε πρᾶμα τὴ συμβουλὴ τοῦ ἑνός, τοῦ εἰδικοῦ, καὶ ὄχι τῶν πολλῶν καὶ τῶν ἀνίδεων. Γιατὶ νὰ μὴν τ' ἀκολουθήσουμε αὐτὸ καὶ τώρα, πού πρόκειται γιὰ τὴν ψυχὴ μου, πού θὰ ἀσχημῆσῃ καὶ θὰ ἀρρωστήσῃ, ἂν ἀδικήσω, μὰ καὶ τὸ ὠμολογήσαμε πολλὲς φορὲς ὡς τώρα, πὼς δὲν πρέπει κανεὶς σὲ καμμιά περίπτωσιν νὰ ἀδικῇ, οὔτε καὶ ἂν ἀκόμη ἀδικιέται; Μιὰ καὶ ἡμεῖς οἱ δυὸ γνωρίσαμε βαθιὰ τούτη τὴν ἀλήθεια, πὼς γίνεται νὰ μὴν τὴν ἀκολουθήσωμε πιστά, ὅσο μακριὰ κι' ἂν φτάνῃ; Αὐτοὶ πού ἀδικοῦν δὲν ἔχουν

τὸ δέντρο τῆς ἀρετῆς βαθιὰ μέσα τους ριζωμένο. Μὰ ἡμεῖς, γιὰ στάσου, τί θὰ ποῦμε, ἂν, τὴ στιγμὴ πού φεύγω, ἔρθουν οἱ νόμοι καὶ μοῦ ποῦν.... — Ὁ Σωκράτης παραμερίζει ὁ ἴδιος τώρα καὶ ὅλο τὸ φῶς πέφτει στοὺς νόμους πού ἤρεμοι καὶ αἰώνιοι μιλοῦν. — *Ἀλήθεια, τόσο εἶσαι σοφός, ὥστε δὲ θυμᾶσαι, πὼς κι' ἀπὸ τὴ μητέρα κι' ἀπ' τὸν πατέρα κι' ἀπ' τοὺς προγόνους ὅλους τὸ πιὸ σεμνὸ καὶ τὸ πιὸ ἅγιο εἶναι ἡ Πατρίδα, κι' αὐτὴ πρέπει νὰ σέβασαι καὶ νὰ ὑπακούης πάντα σὲ ὅ,τι κι' ἂν σοῦ γυρέψῃ, νὰ πληγωθῆς ἢ νὰ δαρτῆς ἢ καὶ νὰ πεθάνῃς ἀκόμα ὑπερασπίζοντάς τὴν καὶ ἢ νὰ τὴν πείσῃς; τί πρέπει νὰ κἀνῃ, ἀλλιώς νὰ ὑπακούσῃς, σὲ καμμιά περίπτωση ὅμως νὰ μὴν τὴν ἀδικήσῃς καταλύοντας τοὺς νόμους τῆς, τώρα, αὐτοὺς πού λένε πὼς οἱ δίκαιες πού δικάστηκαν πρέπει νὰ εἶναι ἔγκυρες καὶ νὰ μὴν τίς καταπατοῦνε οἱ πολῖτες;

Σεμνὸ ὑψώνεται ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη τὸ ὄραμα τῆς λατρεμένης Ἀθῆνας νὰ τοῦ λῆθῃ ὅλα ὅσα αὐτὸς θὰ λαχταροῦσε νὰ τῆς πῆ. Ἐγὼ, πατρίδα μου, ἐλεύτερη καὶ δημοκρατημένη σ' ἀγάπησα καὶ δὲν ἔφυγα στιγμὴ ἀπὸ κοντά σου παρὰ μονάχα, ὅταν ἐσὺ μὲ ἔστειλες νὰ πολεμήσω. Ἐγὼ γεννήθηκα κι' ἀνατράφηκα καὶ παντρεύτηκα καὶ ἔκαμα παιδιά μὲ τοὺς δικούς σου νόμους καὶ εἶμαι δικός σου καὶ σκλάβος καὶ παιδί σου ἐλεύτερο, γιατί, τὸ ξέρω, εἶχα ὅλο τὸ δικαίωμα νὰ φύγω, ἂν δὲν μποροῦσα νὰ ζήσω μὲ τοὺς νόμους, πού μονάχοι μας διαλέξαμε. Θὰ μοῦ ἦταν ὅμως ἀδύνατο νὰ ζήσω σὲ ὅποια ἄλλη χώρα ἔξω ἀπὸ σένα. Μοῦ δίνουν φαρμάκι· θὰ τὸ πιῶ ἀπ' ἀγάπη σου. Δὲν εἶσαι Σὺ πού μοῦ τὸ δίνεις, οὔτε οἱ λίγοι οἱ διαλεχτοὶ κι' οἱ φωτισμένοι. Εἶναι οἱ ἄλλοι οἱ ἀνίδεοι καὶ οἱ πλανεμένοι.

Λαφριά γέροντων οἱ αἰώνιοι νόμοι ἐπάνω του, λαφριά χαιδεύουν τὸ ὀλόφωτο ἱερὸ κεφάλι.

«Ναὶ Σωκράτη ἔτσι νὰ κἀνῃς, ἔλα, μεγάλε ἀδικημένε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἔλα νὰ βοῆς ἀνάπαιψη στὰ ἀδέλφια μας στὸν Ἄδη, πού αἰώνια ζοῦν, ἔλα, φιλικὰ θὰ σὲ δεχτοῦν Ἐκεῖνοι.»

Ἐκστατικὸς ἀκούει ὁ γέροντας τὴ θεῖα ἠχὴ, πού μόνο αὐτὸς εἶχε ἀκούσει. Σκυφτὸς ὁ μαθητῆς ἀκούει ἄφωνος τὸ θεῖο ἀηδόνι, πού, ἀλίμονο, γογγύρα θὰ τὸ σωπάσουν.

Τῆς Ζ' Γυμνασίου,

ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Πλατωνικοῦ «Κρίτωνα».